

FÅGELRAPPORT FÖR VÄSTMANLAND 1979

Sören Larsson, Jan-Erik Malmstigen, K-G Källebrink.

Lars Asklund, Hans-Olof Heilkvist

Inledning.

Fågelrapporteringen fungerar ganska bra. Rapporter har insänts av 35 personer vilket är lika många som de två senaste åren. Antalet observatörer är dock flera då många rapporter innehåller iakttagelser från flera personer.

Som framgår i fågelrapporten saknas sannolikt uppgifter av flera vanligare fågelarter. Troligen stannar alltså många observationer av dessa hos observatören. Detta är synd då informationen om vår fågelfauna härigenom blir bristfällig.

Ett flertal arter som är upptagna i rapporteringslistan saknas i denna rapport. Dessa arter kommer att redovisas i en flerårsammansättning. De arter eller observationer som är märkta med asterisk (*) betyder att observatören lämnat en utförlig beskrivning av fyndet till Lrk.

Årets väder.

Januari: Vindar från norr och öster dominerade vådret årets första månad. Vid årets början var vådret mycket kallt och med svåra snö-drev i sydsverige. Några lågtryck i slutet av månaden gav mycket snö. Sista veckan var mycket kall i hela landet.

Februari: Kyla och en halv meter snö i de västmanländska markerna inledde månaden. Från den 7:e och några dagar framåt härskade syd-västvindar och mildt väder. I mitten av månaden tilltog åter den nordostliga vinden och det blev mycket kallt. Månaden avslutades med mycket kallt väder.

Mars: Månadsvädet blev ostadigt och solfattigt. Endast två mildperioder förekom: den ena från månadens början och en och en halv vecka framåt och den andra under sista dagarna i månaden. Däremellan rådde nordostliga vindar och extremt låga temperaturer kunde avläsas.

April: Första veckan var relativt mild i mellersta och norra delarna av landet. Den 10:e fördes sydostvindar in över landet och månadens

linjer, som innebär att ett täktsår skall jämnas ut till en långsluttande slänt, varigenom växtligheten får rofäste. Detta har dock enbart ett estetiskt värde, och innebär att man spolierar den öppna sand-grus-brinkens ofta stora ornitologiska och entomologiska värden. Backsvalan har drabbats mycket hårt av denna onödiga åtgärd, som till och med vidtagits under fåglarnas häckningstid.

Ett krav som vi inom VOF och övriga fågelskyddsintresserade måste driva särskilt hårt är att stoppa igenfyllningen av nedlagda grustag, där backsvalor häckar.

En tendens som iakttagits på längre sikt i grannlandskapen är ökande medelkolonistorlek på minskade antal kolonier. Då många lokaler förstörs, flyttar svalorna troligtvis till redan befintliga kolonier, varför storleken på dessa ökar. Detta gör givetvis stammen ännu mer sårbar. Ännu ett skäl att kämpa mot igenfyllnad och täkt av partier med häckande backsvalor:

Bland artens naturliga fiender märks bl.a. lärkfalk, räv och grävling.

Slutord.

Mycket finns säkert att tillägga om backsvalan i Västmanland. Författaren önskar manar därför alla att sända in rapporter till landskapets rapportkommitté (Lrk) om ovanliga häckningsmiljöer, speciella störningsfaktorer, lämpliga åtgärder, förstörda kolonier, nytableringar, äldre häckningsuppgifter, kompletteringar för åren 1976-79 m.m.

För hjälp med uppgifter kring backsvalan i Västmanland riktas ett tack till samtliga rapportörer.

REFERENSER

- Ahlén, I. 1977. Faunavård. Stockholm.
- Almström, P. & Hahn, S. 1977. Ovanlig häckningsmiljö för backsvalor: en sågspåns-hög. Fåglar i Stockholmstrakten 6:31.
- Andersson, B.-Å., Karlsson, G & Lundgren, S. 1979. Förekomst av häckande backsvalor i södra Älvsborg 1979. Gavia 5:61-68.
- Arnell, A.R. 1980. Förteckning över fåglar observerade i Hallstahammars kommun med omnejd 1978. Stencil.
- Frycklund, I. 1980. Boinventering av backsvala i Uppsala län. Fåglar i Uppland 7:15-27.
- Larsson, S. 1976. Backsvalans förekomst i Surehammars kommun. Naturklubben Ramnäs Årskrift 1976: 49-51.
- Persson, C. 1978. Backsvalans dispersion i sydvästra Skåne. Anser, Suppl. 3:199-212.
- Persson, C. 1979. En svala gör ingen sommar. Fältbiologen 3/1979:12-14.
- Tholin, C. 1977. Backsvala häckade i kalkstensbrant, Calidris 6:119.
- Waldenström, A. 1974. Backsvalan på Öland 1974. Calidris 3:43-47.

högsta temperaturer nåddes. Från månadens mitt trängde kallluft emellertid ner norrifrån och hela månaden ut var det övervägande kyligt väder.

Maj: Månadens början bjöd på ostadigt väder. Första halvan var kylig men den 12:e - 13:e fördes varm luft österifrån in över Skandinavien och det blev betydligt varmare. Inslag av kyligt väder förekom endast vid ett par korta tillfällen.

Juni: Det började med varmt och soligt väder. Den 8:e - 9:e skedde en övergång till en svalare och ostadigare vädertyp. Den 20:e blev det en återgång till mycket varmt väder. Månaden avslutades med ostadigt väder och stora regnmängder föll.

Juli: Månaden blev sval, ostadig och extremt solfattig. Lågtrycken avlöste varandra. Speciellt början av månaden var nederbördsrik med översvämningar och höga vattenstånd som följd.

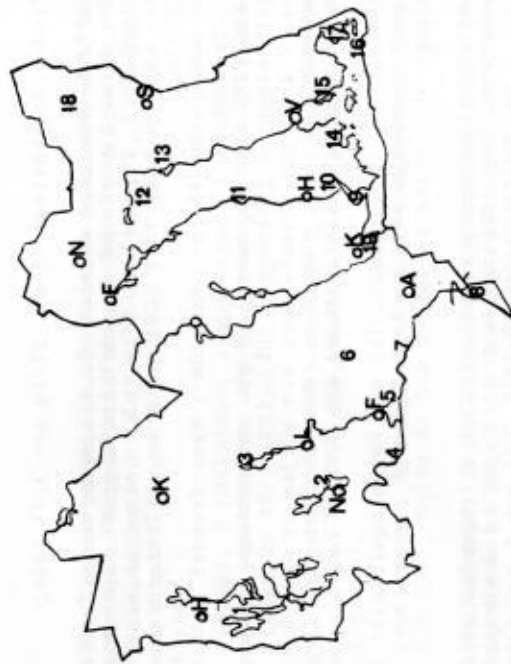
Augusti: Regn och regnskurar och mycket svalt i hela landet första halvan. Mellan den 10:e - 12:e föll mycket stora regnmängder på sina håll. I mitten av månaden inföll den enda värmeperioden. Från den 19:e dominerade åter den ostadiga och svala vädertypen med djupa lågtryck den 19:e, 22:a och 25:e.

September: Vädret dominerades av vindar från västsektorn och liksom de två föregående månaderna var det kyligare än normalt. Mindre högttrycksryggar förbättrade tillfälligt vädret den 4-5:e, 15-16:e och 22-23:e. Slutet av månaden blev mycket kall.

Oktober: Månadens början var kylig men med soliga dagar. Omkring den 10:e skedde en nedbrytning av högtrycket och lågtryck rörde sig upp genom landet under en tiodagarsperiod. Månaden avslutades ånyo av ett mäktigt högtryck med soliga dagar och kalla nätter som följd. Östliga vindar dominerade.

November: Månadens väder var mycket växlande till följd av att många lågtryck passerade från sydväst upp över landet.

December: Månaden fick en mild och blåsig inledning. Omkring den 8:e inleddes en kallperiod genom högtryck och nordostvindar. Lagom till julhelgen skedde en markant väderförändring. Sydliga vindar förde mild och fuktig luft upp genom landet, detregnade och var blåsigt. Sista dagarna blev det långsamt kallare.

Fågellokaler.

Ett flertal lokaler förekommer ofta i fågelrapporten. På kartan visas var dessa är belägna. Bokstaven vid cirkelarna anger orten.

1 = Grythyttvikens	11 = Gnien
2 = Norsjön	12 = Gorgen
3 = Råsvälen	13 = Fläcksjön/Gussjön
4 = Ervallaängarna	14 = Asköviken
5 = Väringen	15 = Hässlösundet
6 = Österhammarsjön	16 = Gimpelstenarna
7 = Sjömosjön	17 = Ångö
8 = Frösammarsviken	18 = Storsjön
9 = Mellansundet	19 = Barkarövikens
10 = Ladugårdsjön/Mölintorp	

Observationer 1979.

Gruppindelning: Smålom - storskråke. Sören Larsson
Bivräk - trana. Jan-Erik Malmstigen
Strandskata - lunnefågel. K-G Källibrink
Skogsduva - stenskvätta. Lars Asklund
Ringtrast - kornsparv. Hans-Olof Hellkvist

SMALOM (Gavia stellata). Två nya lokaler rapporterade för arten. En häckning i Hällefors k:n och en trolig häckning i Norbergs k:n.

Tidig observation: 1 ex. Köpings hamn 4/3 (LM).

Under sträcktid noterad: 2 ex. Fläcksjön 16/7 (EA) och 1 ex. Gnien 12/9 (SL).

STORLÖM (G. arctica). Endast 29 häckningar eller troliga häckningar rapporterade. Därav 18 i Sala k:n och 8 i Norbergs k:n. Fortfarande bristfällig rapportering av arten.

SMADOPPING (Tachybaptus ruficollis). 1 ex. övervintrade vid AKV i västerås 1/1-4/3 (TS). Vårfynd vid Gorgen 10/4 (KE) och Sala dammar 19-22/4 (KK).

Höstdfynd vid Askövik: 1 ex. 27/10 och 3/11 (HOH)

SKÄGGDOPPING (*Podiceps cristatus*). Följande vinterfynd rapporterade: 1 ex. landade på den hårt trafikerade Köpingsvägen i Västerås 9/1. Fågeln blev efter någon minut ihjälkörd. (PM). 1 ex. Köpings hamn 14/2 (GN) och 1 ex. Silvergruvan, Hällefors 20/2 (IA).

Stor ansamling: 150 ex. rastade i Hässlösundet 26/4 (UC).

GRÄKEDOPPING (*P. griseus*). 1 ex. omhändertogs i Arboga 27/2.

Fågeln släpptes i Arbogaån (UE).

1 ex. Virebosjön, Surahammars k:n början av maj (RS), 1 ex.

Fläcksjön 3/6 (KÄK, KK), 1 ex. Hässlösundet 11/6 (HH, AA) samt

1 ex. Svinskärr, Hallstahammars k:n 8/9 (PE).

SVARTHAKEDOPPING (*P. auritus*). Tre nya häckningslokaler för arten rapporterade. Två belägna i Lindesbergs k:n och en i Köpings k:n.

STORSKARV (*Phalacrocorax carbo*). Endast 8 rapporter av arten. Ett vinterfynd, 1 ex. Köpings hamn 31/1 (GN). Två sommarfynd i Mälaren: 1 ex. Mellansundet 10-11/6 (LS) och 1 ex. Gimpelstenarna 13/6 (H.Lennartsson).

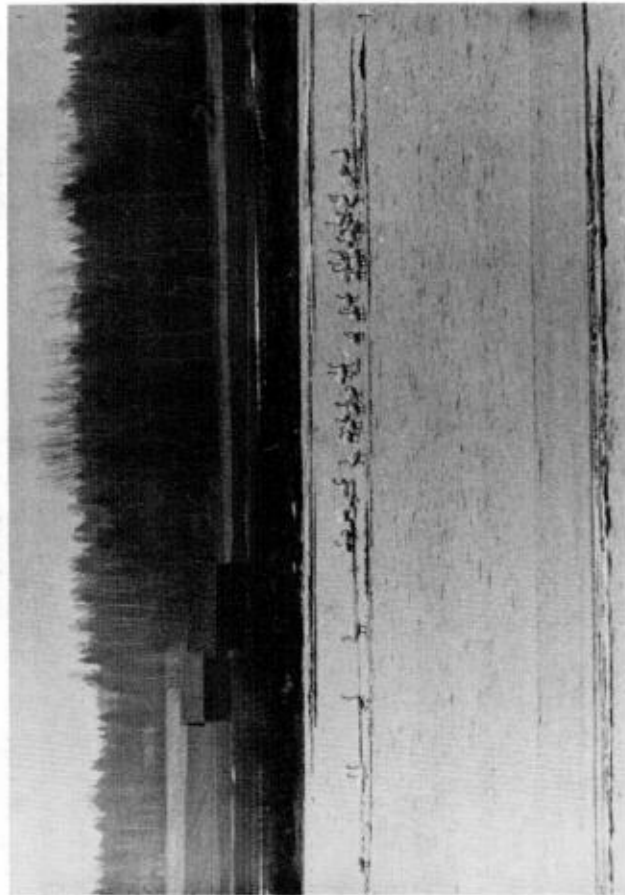
Förutom mälarynd: 1 ex. Stor-Värängen i mitten av september (Thomes Nyberg).

RÖRÖROM (*Botaurus stellaris*). Arten var riksinventeringsart 1979.

Redogörelse av resultatet på annan plats i denna skrift.

HÄGER (*Ardea cinerea*). Fyra kolonier rapporterade i Mälaren.

Ingen häckning rapporterad utanför mälaronrådet.

De första sångsvanarna rastande på isflaken i Gorgen. Foto: Lennart Eriksson

MINDRE SANGSVAN (*Cygnus columbianus*). Rastade i mindre omfattning än de senaste åren. Rapporterad endast från fyra lokaler. Norrsjön, Surahammars k:n 15-19/4, Gnien 19-22/4, Storsjön 17-20/4 samt 2 ex. i Gorgen 8/4. Inget höstfynd.

SANGSVAN (*C. cygnus*). 9 häckningar rapporterade i landskapet. Stor ansamling under vårsträcket: 750 ex. i Gorgen 16/4 (KE) och 472 ex. i Fläcksjön 19/4 (KK).

BLÅSGAS (Anser albifrons). Som mest rastade 9 ex. vid Fläcksjön/Gusejön under tiden 10-13/4 (EA, m.fl.). 1 ex. sträckt vid Mölntorp 15/9 (SJ).

*FJÄLLGÅS (*A. erythropus*). 1 ex. sträckt i en sädgåsflod över Gnien den 5/5 (SL). Detta är 5:e fyndet av arten i landskapet.

SNÜGAS (*A. caerulescens*). Irigen häckning rapporterad. Under hösten upptecknades sig 1 ex. på Ångsö och 2 ex. i Fläcksjön och Gnienområdet.

VITKINDAD GAS (*Branta leucopsis*). 1 ex. i Sjömosjön 16/4 (IA, OA). (Sannolikt rymning från fågelpark).

PRUTGAS (*B. bernicla*). 1 ex. rastade i Gnien 14/10 (HER, SL).

GRAVAND (*Tadorna tadorna*). 1 ex. rastade vid Gorgen 3/4 (KE) och 2 ex. rastade vid Hallaren, Sala 19/5 (5B).

BLÅSAND (*Anas penelope*). En häckning rapporterad från Lindesbergs k:n (IA, OA). Arten får anses som mycket sällsynt häckfågel i landskapet. Under 1970-talet har häckning rapporterats från tre lokaler.

SNATTERAND (*A. strepera*). Bara två fynd av arten. Ett par i Östersjön, Surahammars k:n 12/4 (ML) och likaså ett par i Gnien 5/5 (SL).

GRÄSAND (*A. platyrhynchos*). Stor vinteransamling i Västerås stad. 859 ex. räknades den 15/12 (TS).

ARTA (*A. querquedula*). Endast en häckning rapporterad. Ett par i Gorgen (KE). Dessutom iakttagen vid fyra andra lokaler under sommaren. Sörbysjön och Österhammarsjön i Lindesbergs k:n samt Fläcksjön och Storsjön.

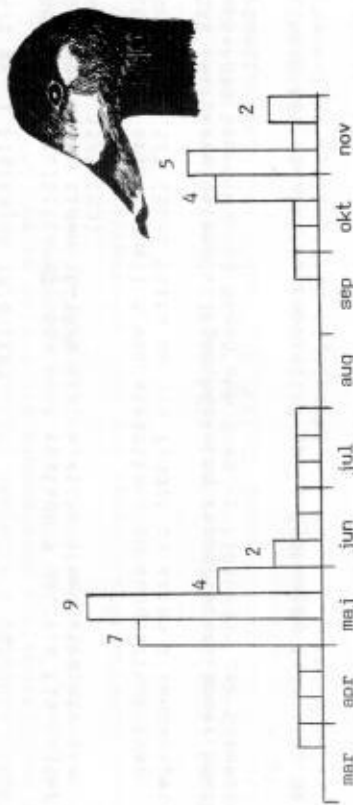
SKEDAND (*A. clypeata*). Iakttagen bara i Sala k:n under häcknings-tid, där den rapporterats från fyra lokaler med tre häckande par. Av rapporteringen att dömma kan arten vara på tillbakagång i landskapet. Under 1970-talet har häckningar rapporterats från Norså i Köping och från de kända fågelsjöarna i Sala k:n.

BERGAND (*Aythya marila*). 9 observationer fördelade på augusti 1, september 2, oktober 3, och november 3.

EJDER (*Somateria mollissima*). Ett par i Fläcksjön 27/4 (EA, SB) och en "guding" i Norrsjön 6/5 (LA).

ALFAGEL (*Clangula hyemalis*). En hona i Köpings hamn 31/1 (GN). En flock hördes sträcka över Västerförnebo på natten den 27/4 (EA, KE). 6ex. rastade i Fläcksjön 1/5 (KK), 1 ex. rastade i Finnåkerssjön 23/11 (JT) samt 1 ex. i Hörendesjön, Sala 28/11 (KE).

SVARTA (*Melanitta fusca*). Sju rapporter av arten. Därav ett par i Granfjärden Mälaren 3/6 (PM). Endast ett höstfynd, 1 ex. Västerås hamn 8/11 (MG). Svartans uppträdande i Västmanland 1975-79 visas i figur 1.

Figur 1. Antalet observationer av svärta i landskapet åren 1975-79. Månaderna är uppdelade i 10-dagars perioder. Som framgår är sträcket koncentrerat till första halvan av maj och månadsskiftet oktober/november.

SMÅSKRAKE (*Mergus serrator*). Ingen häckning rapporterad.

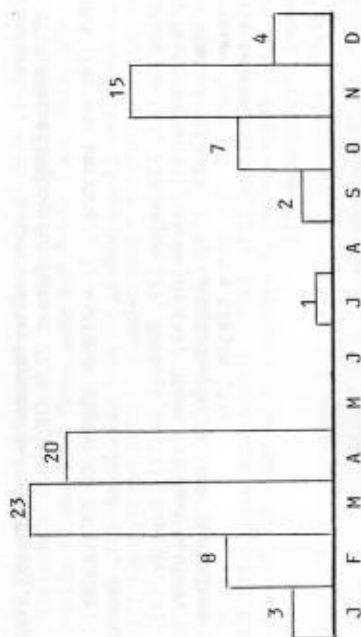
STORSKRAKE (*M. merganser*). Tre häckningar rapporterade. Ett par vardera vid Långholmen, Ängsö (TS), Ungern, Norberg (EO) samt två par Storslussen, Sala (SO).

Stor höstsamling: 2000 ex. Tegelviken, Mälaren 1/12 (DG, MG).

*GLADA (*Milvus milvus*). 1 ex. sågs vid Näs, Hallstahammar 31/8 (PE). HAVSÖRN (*Haliaeetus albicilla*). Rapporterad enligt följande utanför Västerås och Sala kommuner: 1 ex. sträckte över Gnien 1/4 (IB) och 1 ex. vid Finnåkerssjön 8/4 (JM, OS). Havsörnens uppträdande i Västmanland åren 1977-79 visas i figur 2.

BRUN KÄRRHÖK (*Circus aeruginosus*). Riksinventeringsart 1979. 9-12 häckningar eller misstänkta häckningar har inrapporterats i landskapet. Att jämföra med 1976: 20-22 par, 1977: 13-15 par och 1978: 7 par. 1979 häckade 8-10 par i Västerås kommun, därav 3-4 par i Askövikens resp. Ängsö-området. I Sala kommun häckade 1 par samt i Köpings kommun häckade sannolikt 1 par.

BLÅ KÄRRHÖK (*C. cyaneus*). Sommarobservationer: 1 par överområde 1978 vid Bjurfors resp. Labodasjön, Norbergs k:n (TL). Vid Bjurfors även 1979. 1 o Askövikens 4/6 (PM) samt Ängsö 19-20/7 (TS, PM, DG). Vinterobservationer: 1 ♂ Askövikens 11/11, 8/12 samt 16/12 (TS, PM, DG).

Figur 2. Diagrammet visar antalet rapporterade fynd av havsörn per månad för åren 1977-79. De flesta observationerna har gjorts i Västerås och Sala kommuner i anslutning till utfodringsplatser vinter-tid. (n=83).

*ÄNGSHÖK (*C. pygargus*). 1 ♂ Romfartuna, Västerås 14/6 (KAK).

*ÄNGS-/STÄPPHÖK (*C. pygargus/macrorurus*). 1 ♀ Ängsö 23/6 (TS).

DUVHÖK (*Acipiter gentilis*). Från Grimsö forskningsområde rapporteras fyra häckande par (PA). Ett par fick ut tre ungar nära Urböck, Norbergs k:n (TL).

FISKGJUSE (*Pandion haliaetus*). 39 häckande par har inrapporterats. Fördelningen är: Västerås k:n (16 par), Sala k:n (11 par), Surahammars k:n (4 par), Arboga k:n (3 par), Lindsbergs k:n (2 par) samt Köpings k:n, Norbergs k:n och Nora k:n vardera 1 par.

TORNFALK (*Falco tinnunculus*). 6 par har konstaterats häcka. 1 par från vardera Västerås, Lindsbergs, Hallstahammars, Sala, Norbergs och Nora kommun. Dessutom rapporteras trolig häckning på ytterligare tre lokaler.

Vinterobservationer: 1 ex. jan-februari Köping (GN, AE) samt 1 ex. Turkie ängar, Surahammars k:n i december (TSä).

STENFALK (*F. columbarius*). Åren 1976-79 har sammanlagt 332 fynd av stenfalk gjorts i Västmanland. Antalet fynd respektive är var 1976 (86 fynd), 1977 (79 fynd), 1978 (97 fynd) samt 1979 (70 fynd).

Figur 3 visar antalet fynd per halvår.

LÄRFALK (*F. subbuteo*). 7 säkra och 3 sannolika häckningar har inrapporterats.

*PILGRIMSFALK (*F. peregrinus*). 1 ex. juv. Hälsölandet, Västerås 13/4 (DG) samt 1 ex. Klementsbo, Surahammars k:n 21/12 (ARA).

ORRE (*Tetrao tetrix*). Spelplatser har rapporterats från Surahammars k:n (11 lokaler), Hallstahammars k:n (1 lokal), Fagersta k:n (1 lokal, 25 tuppar), Norbergs k:n (1 lokal), Lindsbergs k:n (Grimsö forskningsområde ca 18 spel med mer än 5 tuppar).

RAPPHÖNA (*Perdix perdix*). 1 ex. Saxhyttan, Hällefors k:n i augusti (TC).

VAKTEL (*Coturnix coturnix*). 1 ex. Löten, Västerfärnebo 1-2/6 (KE, KK), Gnien 15-16/6 (SL m.fl.) samt Elingbo, Surahammar 22/6 (ML).

SMÅFLÄCKIG SUMPPIPPA (*Porzana porzana*). 32 spelande fåglar på 23 lokaler. Västerås kommun: Askövikens (3 spelande), Barkarö (2), Ångsö (1), Trossön (1), och N. Nyckelön (1).

Sala kommun: Storsjön (4), Fläcksjön (2), Rörsjönsjön (1), Gussjön (1), Byöstersjön (1), Hörendesjön (1), Långsjön (1), Bågen (1) samt Nystnäs (1). Hallstahammars kommun: Utnäslet (1), Ladugårdsjön (1) och Stevholmen (1). Surahammars kommun: Norrsjön (1), Södra Lisjön (2).

Skinnekattebergs kommun: Speden (2). Köpings kommun: Norssa (1). Lindsberg kommun: Morskogsjön (1). Nora kommun: Fåsjön (1).

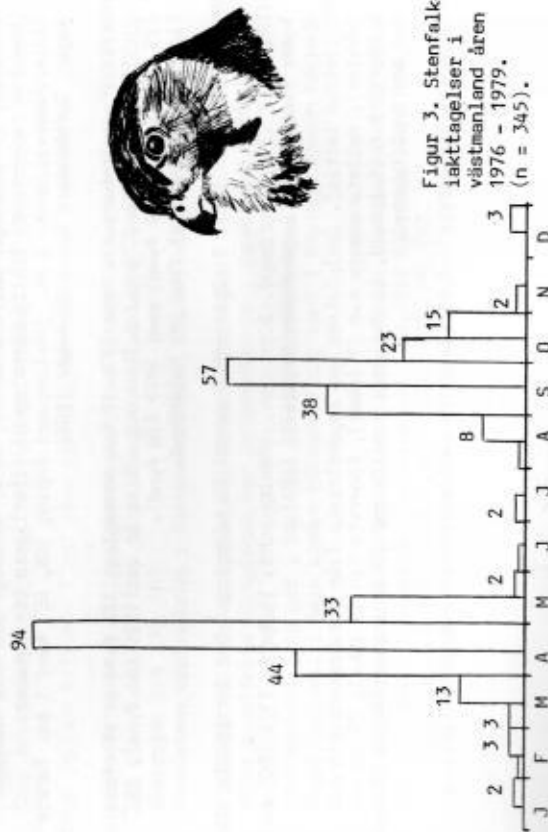
KORNVARR (*Crex crex*). 22-23 spelande fåglar på 19 lokaler.

Måst 4 ex. Löten, Västerfärnebo 26/5-17/6 (BE, KK), 1 ex. Rymnings, Ulleråter 28/5-4/6 (JM, OS m.fl.), 1 ex. Vasselhyttan, Hällefors k:n 29/5 (OA), 1 ex. Nystnäs, Sala k:n 5-15/6 (KE), 1 ex. Fimbo, Sala k:n 3-10/6 (KE), 1 ex. Näs, Fläcksjön 3-25/6 (KK), 1 ex. Skillberg, Fläcksjön 2-25/6 (KE), 1 ex. Limsta, Västerås 15/6 (PM), 1 ex. Strö, Köpings k:n 16-19/6 (LM), 1 ex. Askövikens 11/6 (DG, TS), 1 ex. Saladamm, Sala k:n 19/6 (SB), 1 ex. Gussjön 20-29/6 (KK), 1 ex. Labacken, Sala k:n 20/6 (KK), 1 ex. Slättermosen, Lindsbergs k:n 27/6 (MA), 1 ex. Avestbo, Fagersta k:n 7-9/7 (JH), 1 2 ex. Källsån, Mikkilintä 28/5-12/6 (KAK, KK) samt 2 ex. Trädarängarna, Västerås 15-16/6 (PM, DG).

SOTHÖNA (*Fulica atra*). Vinterobservationer: 1 ex. övervintrede i Arbogaån, Arboga vintern 78/79 (UE), 1 ex. KV, Västerås 11/1 (HOH).

TRANA (*Grus grus*). Särskild uppsökt. Häckningar eller besatta revir rapporterat enligt följande. Hällefors k:n (4 lokaler), Surahammars k:n (16 lokaler) Lindsbergs k:n (13 lokaler), Sala k:n (16 lokaler) och Norbergs k:n (4 lokaler) (4 lokaler). Summa 53 lokaler.

Då tranan är föremål för riksinventering 1980 önskas kompletterande uppgifter från hela landskapet. En sammanställning över insända uppgifter planeras i

Figur 3. Stenfalk- iakttagelser i västmanland åren 1976 - 1979. (n = 345).

samband med lrk:s rapport 1980.

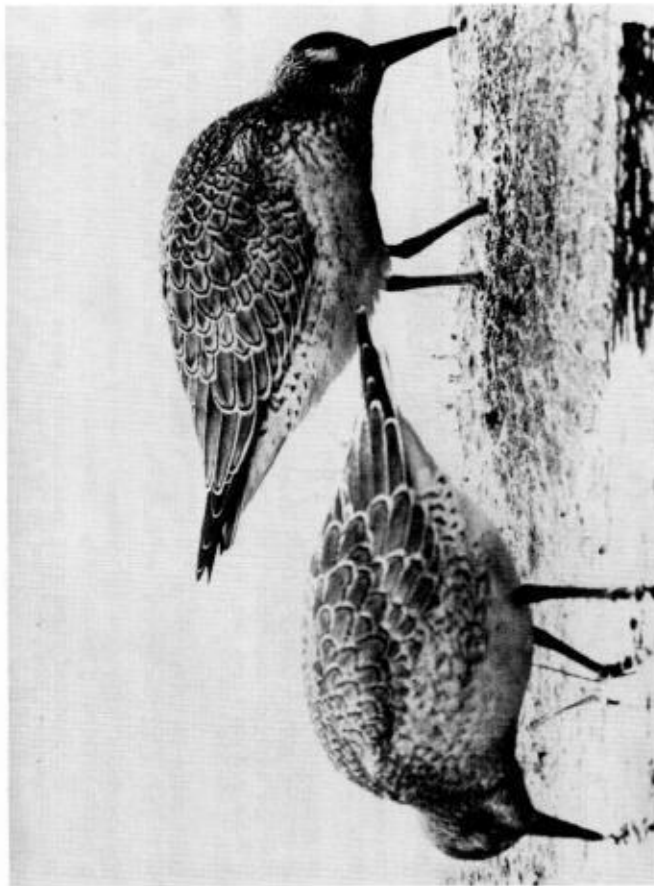
STRANDSKATA (*Haematopus ostralegus*). Sommarfynd: 3 ex. Fläcksjön 29/5-2/6 (KK), 1 ex. Ståvuddan, Köpings k:n 21/6 (BM), 1 ex. Kärrbo, Västerås k:n 20/6 (HL). Från västra Västmanland föreligget två fynd. 1 ex. Hällefors (TC) och Frövfors, Frövi 3/9 (T. Nyberg).

Stor flock: 12 ex. Fläcksjön 2/9 (gn. KK).

I övrigt rapporterad från 10 lokaler under sträcktid.

MINDRE STRANDPIPPARE (*Charadrius dubius*). 18 par rapporterade, fördelat på Lindsbergs k:n (6 par), Sala (7 par), Hällefors (3 par) och Västerås (2 par).

KUSTPIPPARE (*Pluvialis squatarola*). Vårfynd: 7 ex. rastade vid Sörbynsjön, Lindsberg 9/6 (IA, OA). Det är den största flock som setts i landskapet under vårsträcket.

Figur 4. Kustsnäppor ses nu varje höst i Landskapet. Foto: Ove Sjöberg

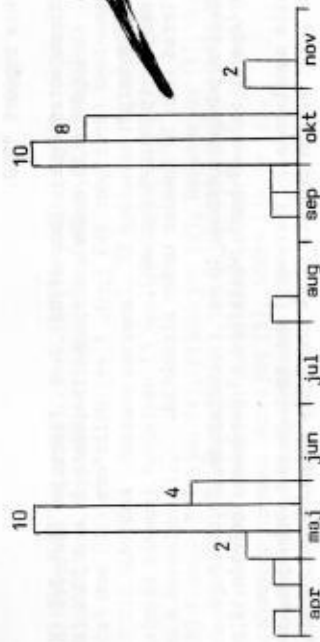
LJUNGPIPPARE (*P. apricaria*). 11 par rapporterade samtliga från Sala kommun. Arten är fortfarande bristfälligt rapporterad.

KUSTSNÄPPA (*Calidris canutus*). 4 ex. Gnien 12/8 (SL) och 1 ex. Fläcksjön 2/9 (KK, SB).

SMÅSNÄPPA (*C. minuta*). 8 ex. Löten, Västerfärnebo 17/5 (KE). Detta är 3:e fyndet av arten i landskapet under vårsträcket.

MOSNÄPPA (*C. temminckii*). Stor ansamling: 42 ex. rastade i Fläckeboområdet 23/5 (KK). Liknande antal har aldrig tidigare rapporterats från landskapet.

MYRSNÄPPA (*Limicola falcinellus*). 1 ex. Norssa, Köping 16-20/8 (PEk, Hlf m.fl.).

Figur 5. Diagrammet visar antalet rapporterade fynd av dvärgbeckasin i Västmanland åren 1976-79. Månaderna är delade i 10-dagars perioder. Som framgår är sträcket starkt koncentrerat till korta perioder. (n = 41)

FJÄLLPIPARE (*Charedrius morinellus*). 1 ex. Gammelbo, Lindesberg 29/5 (PA) (*). 2 ex. Gnien 15/8 (SL).
13 ex. rastade vid F 1 Västerås 20/5 (Mikael Präckel)

DVÄRGCASIN (*Lymnocyptes minimus*). Fyra fynd alla från östra delarna av landskapet. Fördele på ett fynd vardera i maj, september, oktober och november. Artens förekomst i Västmanland åren 1976-79 visas i figur 5.

* DUBBELBECKASIN (*Gallinago media*). 1 ex, Gnien 2/9 (SL).

MORKULLA (*Scolopax rusticola*). Ett vinterfynd, 1 ex. Ängsö 9/12 (AL).

RÖDSPÖV (*Limosa limosa*). Sannolikt häckade ett par i Sala kommun. Övrigt noterat: 1 ex. Löten, Västerfärnebo 20/4 och 10/5 (BEr), 1 ex. Fläcksjön 21/4 (EA), 12/5 (HåJ) och 16/5 (EA). 1 ex. Skultuna sägverk 27/4 (BL), 1 ex, Gussjön 25/5 (PLu), 1 ex. Storljusen, Sala 28/5 (SB) och 2 ex. Gorgen 10/5 (KE).

MYRSPOV (*Limosa lapponica*). Vårfynd: 1 ex. Ervallaängarna 13/5 (SE, EJ). Höstfynd: Rapportat vid 17 tillfällen mellan den 15/7 - 9/9. Största flockarna var på 60 ex. och sågs vid Gnien den 21/7 och 12/8 (ML, SL). Att landskapet även passerar av ungfågelskräcket i viss omfattning visar rapporterna från den 2/9. Då iaktogs 7 flockar på 3 lokaler. Största flocken som sågs var på 56 ex. vid Fläcksjön (KK).

STORSPÖV (*Numenius arquata*). Landskapsinventeringsart 1979-80. 111 par har rapporterats 1979. Fördelningen kommunvis är: Hällefors (5), Nora (3), Lindesberg (1), Surahammar (13), Västerås (6), Norberg (1) och Sala (82).

En utförligare sammanställning av artens förekomst i landskapet planeras efter 1980-års rapportering.

RÖSKARL (*Arenaria interpres*). 1 ex. Gussjön 10/5 (KK) och 1 ex. Fläcksjön 2/9 (SB, KK).

SHALNÄBBAD SIMSNÄPPA (*Phalaropus lobatus*). 1 o Vrenninge, Fläcksjön 1/6 (HåJ, L5y).

OBEST. LABB (*Stercorarius sp.*). 1 ex. Asköviken 13/5 (JHF).

DVÄRMÅS (*Larus minutus*). 1 ex. Fläcksjön 22/5 (KK), 1 ex. Aggarön, Mälaren 29/5 (TS) och 2 ex. Gnien 18/8 (RC).

SKRATTMÅS (*L. ridibundus*). Endast två vinterfynd rapporterade. 1 ex. Arboga stad 24/1 och 1 ex. Västerås stad 23/12 (DG).

FISKMÅS (*L. canus*). En vinterobservation. 1 ex. Västerfärnebo 25/12 (KE).

HAVSTRUT (*L. marinus*). Ett par häckade på Jordmarken, Strömsholm (LC). Detta är den tredje häckningen av arten i landskapet. De två tidigare har inträffat på ön Skerven i Mälaren 1976 och 1977.

SKRÄNTÄRNA (*Sterna caspia*). En vårobserveration: 1 ex. Gnien 21/5 (IO, I-ML).

SVARTTÄRNA (*Clidonias niger*). 35 par rapporteras häcka i Asköviken (LJ), dessutom har arten åter etablerat sig som häckfågel i Fläcksjön. 3 par häckade i år.

I övrigt noterat: 2 ex. Norrsjön, Surahammar 27/5 (ML), 1 ex. mitten av juni. Björckogsnäs, Hällefors (T. Simonson) samt 1 ex. Gimpelstenarna 27/8 (PM).

* TOBITGRISSLA (*Cephus grylle*). 1 ex. sågs vid Hargen, Ridön i Mälaren den 5/5 (TH). Detta är första fyndet av arten i Västmanland.

SKOGSDUVA (*Columba oenas*). En vinterobservation: Ekeholm, Västerås k:n 21/1 (HOH).

Häckningar: Lokalt allmänt häckande i Mälarrregionen (TS). En häckning V. Skedvi, Köping (GN) och Längsjön, Norbergs k:n (TL), dessutom 4 spelande vid Urbäck, Norbergs k:n (TL).

RINDUVA (*C. palumbus*). Vinterobservationer: 2 ex. Aggarön, Mälaren 14/1 (Leif Carlsson), 2 ex. Ängsö 12/2 (TS).

* TURTURDUVA (*Streptopelia turtur*). 1 ex. spelade vid Asköviken 27/5 (PM) och 1 ex. sågs vid Vrenninge, Fläcksjön 3/6 (KK).

BERGUV (*Bubo bubo*). Sedd och hörd på tre lokaler i landskapet.

HÖKUGGLA (*Surnia ulula*). 1 ex. Tegelvikeberget, Asköviken 25/2 (DG), 1 ex. Höskovososen, Sala k:n 17/10 (EA), 1 ex. Grimsö 22/11 (PA) samt 1 ex. Berg, Hallstahammar 30/11 - 31/12 (MS).

JORDUGGLA (*Asio flammeus*). 1 ex. Södra Lisjön, Surahammar 13/4 (AGe, MS), som mest 2 ex. 13/4-27/4 och hela juni och juli vid Gnien (SL), 1-2 ex. Fläcksjön 22/4-3/6 (EA), 1 ex. Mölntorp 5/5 (BW), som mest 2 ex. Asköviken 8/5-12/6 (DG, m.fl.), 1 ex. Grythyttvikens, Hällefors 11/5 (GPe), 1 ex. Sjömosjön 13/5 (UE), 1 ex. Gorgen 13/5 (KEm), som mest 4 ex. Ängsö 18/5-29/8 (TS), 1 ex. Stavholmen, Hallstahammar 19/5 (AGe), 1 ex. Sörstafors, Hallstahammar 1/6 (PE), 1 ex. Asköviken 12-14/10 (DG, TS) och 2 ex. Gnien 17/11 (SL). Ingen häckning rapporterad.

SLAGUGGLA (*Strix uralensis*). Ingen häckning rapporterad.

KUNGSFISKARE (*Alcedo atthis*). 1 ex. Hörendesjön, Sala 5/5 (Bo Karlgren), 1 ex. vid Baggbron, Skinnskattebergs k:n 13/10 (RL).

HÄRFÅGEL (*Upopa epops*). 1 ex. Björnön, Västerås 28/4 (P. Johansson, PM), 1 ex. Sättrabrunn, Sala k:n 29/4 (Sala Allehanda) samt 1 ex. Dingtuna, Västerås 30/4 (Tore Tillbom).

*GRÅSPETT (*Picus canus*). 1 ex. ♂ vid Gällsjön, Arboga från årets början och till början på mars (UE) dessutom den 4-5/12 (Gustaf Eriksson).
1 ex. Sikfors, Hällefors 9/12 (LLI) samt 1 ex. ♂ Håkebo, Surahammars k:n 13/12 (Bertil Ohlsson).

VITRYGGIG HACKSPETT (*Dendrocopus leucotos*). En häckning rapporterad från Sala k:n (SH).
Dessutom 1 ex. Fagersta k:n 11/2 (GN), 1 ♂ trummade i Skinneskattebergs k:n 18/3 (AE) och 1 ♂ i Nora k:n 11/5 (PB).

TRETAIG HACKSPETT (*Picoides tridactylus*). Ett par häckade vid Billsjön, Fagerssta k:n 20/6 (RL).
1 ex. o Lillgryten, Surahammars 16/3 (ACE).

Figur 6. Gråspett vid utfodring i Arboga. Arten har nu setts varje år i landskapet sedan 1972, mest vintertid. Foto: Gustaf Eriksson

TRÄDLÄRKA (*Lullula arborea*). Spelande fåglar rapporterade endast från Sala k:n.
1 ex. Länstaåsen, 5 ex. Grällstaåsen, 1 ex. Kolningsmossen (KK), 1 ex. Boda, Västerfärnebo, 1 ex. Mückeimossen och 1 ex. Rv 70, Rosshyttan (BET)

BERGLÄRKA (*Eremophila alpestris*). 2 ex. Johannisberg, Västerås 5/1 (TS) och 1 ex. Kraftvärmverket, Västerås 23/2 (DG).

RÖDSTRUPIG PIPLÄRKA (*Anthus cervinus*). Ett varfynd: 1 ex. Rörbrosjön, Sala 13/5 (EA).

GULÄRLA (*Motacilla flava*). 15 häckningar rapporterade från Västerås kommun (DG, m.fl.), 9 revir rapporterade från Gnien (SL).

ENGELSK SÄDESÄRLA (*M. alba yarellii*). 1 ex. Rudgruvan, Fagersta 25/5 (HE).

NÄKTERGAL (*Luscinia luscinia*). Ingen häckning rapporterad.

Sjungande fåglar har rapporterats enligt följande: I Lindesbergs k:n 1 ex. Väringen 30-31/5 (DS) och 4/6 (JM), 1 ex. Ervalla 5-12/6 (IA, OA) samt 1 ex. vid Sjömosjön 14/6 (IA).

Fagersta k:n: 1 ex. Snyten 26/5 (RL). Norbergs k:n: 1 ex. Snydens station 2-9/6 (TL) och 1 ex. Damsjön 9/6 (TL).

Surahammars k:n: 1 ex. Lisjö gård 6/6 (TSä, ML). Sala k:n: 3 ex. Löten och 1 ex. Gorgens 14/6 (KE) samt 1 ex. Storsjön 14/6 (KK).

Hallstahammars k:n: 19 ex. Inräknade den 6/6 (SJ). Västerås k:n: 30 ex. rapporterade från Barkarö socken därav 25 ex. i Askövikens.

BLÅHAKE (*L. svecia*). 1-2 ex. Fläcksjön 18/5 (HÄJ).

SVART RÖDSTJÄRT (*Phoenicurus ochruros*). Tre häckningar rapporterade. Två par fick ut vardera 3 ungar vid Frövifors bruk, Lindesberg (EJ) och ett par med 4 ungar vid Surahammars bruk (ML).

I övrigt rapporterad från Fagersta bruk, 1 o 18/5-13/7 (GN, KH, RL) samt 1 ex. vid Supra, Köping (GN).

RINGTRAST (*Turdus torquatus*). 1 ex. Hällefors 12/5 (B. Morberg).

FLODSÅNGARE (*Locustella fluviatilis*). 1 ex. Ångsjön, Västerås 28-31/5 (HDH, DG), 1 ex. Nordenby, Västerås 28/5 (LD). 1 ex. Björnön, Västerås 30/5-3/6 (PM, TS), 1 ex. Askövikens 31/5 (HDH), 1 ex. Utnäslöt, Hallstahammars k:n 18/6 (BW, SJ), 1 ex. Gnien 19/6 (RC, SL) och 23/6 (HEr), 1 ex. Sikfors, Hällefors 22-24/7 (LLI)

*BUSKSÅNGARE (*Acrocephalus dumetorum*). 1 ex. Storsjön, Möklinta 16-21/6 (KÄK, SB) samt 1 ex. Askövikens 21-24/6 (Sven-Erik Swanqvist, TS, HDH).
Dessa är 5:e och 6:e fyndet av arten i Västmanland.

KÄRRSÅNGARE (*A. palustris*). 21 individer är rapporterade från 14 lokaler, vilket är i stort sett lika många som rekordåret 1978.

TRASTSÅNGARE (*A. arundinaceus*). 8 ex. rapporterade från Frösöhammarsviken 26/5-31/5 (UE), 1 ex. Askövikens 31/5-24/6 (HDH, TS), 1 ex. Kärrbo, Västerås 2/6 (KI, LD), 1 ex. N.Lappebosjön, Sala k:n 3-15/6 (BET), 1 ex. Ångö 4/6 (TS), 1 ex. Österhammarsjön 16/6 (IA, OA) samt en trolig häckning av ett par i Väringen (JM).

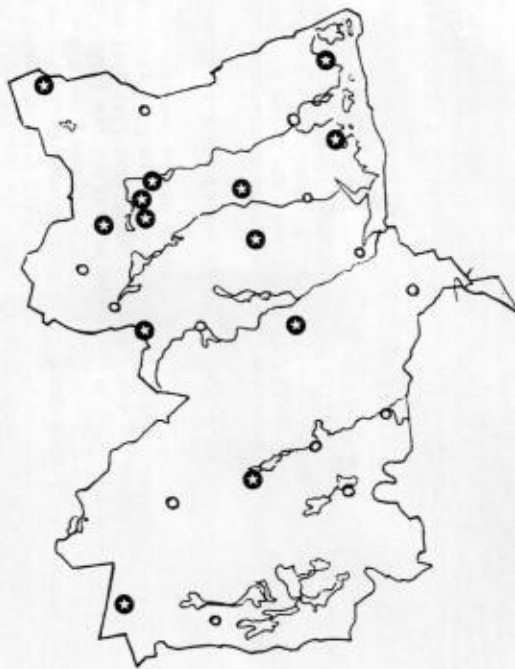
SVARTHÄTTA (*Sylvia atricapilla*). Ett vinterfynd rapporterat; en hane i Köpingsstad 20/12 (PEK).

* LUNDSÄNCARE (*Phylloscopus trochiloides*). 1 ex. sågs och hördes vid Gnien 3/6 (SL). Detta är 3:e fyndet av arten i Västmanland.

GRANSÅNGARE (*P. collybita*). Ovanligt många sommarfynd rapporterade. 1 ex. Messlängen, Skirnskattebergs k:n 23/5 (OS), 1 ex. Askövikens 27/5-17/6 (PM, HOH), 1 ex. Långbronnossen, Surahammar 1/6 (IÖ), 1 ex. Billisjön, Fagersta 19/6 (RL), 1 ex. Mängden, Hällefors k:n 21/6 (IC, CIC), 1 ex. Gårbacken, Sala k:n 1/7 (BER) samt 1 ex. Landforssskogen, Norbergs k:n (TL). Artens förekomst i landskapet åren 1976-79 visas i figur 7.

MINDRE FLUGSNAPPARE (*Ficedula parva*). 1 ex. ♂ Gnien 13/5 (SL), 1 ex. Västaura, Surahammar k:n 20/5 (Kle), 1 ex. ♂ Askövikens 22/5 (HOH).

SOMMARGYLING (*Oriolus oriolus*). 1 ex. ♂ Norsa, Köping 31/5 (PEK), 1 ex. ♂ Malmen, Köping 6/6 (AE), 1 ex. ♂ Skutterön, Västerås 6/7 (TH, LC) samt 1 ex. Askövikens 11-13/6 (DG, LJ, ME).

Figur 7. Gransångarens uppträdande under häckningstid i Västmanland, perioden 1976-79. + anger en revirhallande fågel. (n = 15)

VARFÅGEL (*Lanius excubitor*). En häckning rapporterad från Stora Mellängen, Hällefors k:n (J. Sweder)dessutom ett par vid Stensjön, Norbergs k:n 7/7 (TL).

NÖTKRÅKA (*Nucifraga caryocatactes*). En häckning rapporterad, ett par häckade väster om Skultuna (BL). Dessutom föreligger två fynd under häckningstid, 1 ex. Hammarby, Nora k:n 11/5 (PB) och 1 ex. Sevalla, Västerås k:n 30/5 (SL). Utanför Hälsarområdet har rapporterats: 2 ex. Fingerboda, Nora k:n 4/2 (PB), 1 ex. Gnien 28/8 (SL), 1 ex. Surahammar 9/9 (ML) samt 1 ex. Yxe, Vedeväg 7/11 (OH).

RÅKA (*Corvus frugilegus*). Vinterfynd: 1 ex. Fellingsbro kyrka 22/12 (DA), 1 ex. Hallstahammar 13/2 (SJ) och 1 ex. övervintrede i Sala stad (KK).

Notabelt är sommarakttagelserna av räkor, vilket inte förekommit i landskapet sedan 1975. 20 ex. Vasselhyttan, Lindesbergs k:n 29/5 (OA), 2 ex. Irsta, Västerås k:n 30/5 (SL), 2 ex. Brandbo, Fagersta k:n 2/6 (GN) samt 1 ex. juv. Barkarb, Västerås k:n 24/6 (HOH).

KRAKA (*C. corone*). En hög sträckssiffra noterades vid Gnien 21/10 då 1518 ex. passerade (SL).

KORP (*C. corax*). Endast en häckning rapporterad.

BOFINN (*Fringilla coelebs*). En stor sträckssiffra från Gnien igen. Den 28/9 räknades 13 681 ex. (SL).

BERGFINK (*F. montifringilla*). En häckning från Ö. Grythyttan rapporterad (CIC), 1 ex. sjungande vid Landsberget 17/6 (AK).

STEGLITS (*Carduelis carduelis*). Observationer under häckningstid: 2 ex. Ekeholm, Västerås k:n 5/6 (HOH), 2 ex. Tibnor, Köping 14/7 (PEK), 1 ex. Björnön, Västerås k:n 30/7 (TS).

BÄNDELKORSNÄBB (*Loxia leucoptera*). En invasion på förhösten i Sverige gav inte några större spår i vårt landskap. Endast 8 rapporter på sammanlagt 39 ex. 1 ex. Rölfors handel, Arboga k:n 13/1 (LSO), 1 ex. Askövikens 21/1 (DG), 2 ex. Ångsä 25/8 (DG, HOH), 4 ex. Ångsä 29/8 (TS), 10 + 7 ex. Gnien 6/9 (SL), 1 ex. Gnien 23/9 (SL), 11 ex. Askövikens 22/9 (DG) och 2 ex. Fläcksjön 28/9 (KK).

Figur 8. Nötkråka, sällsynt häckfågel i Västmanland. Foto: Gunnar Fernqvist.

TALLBIT (*Pinicola enucleator*). Som efterdyningar av 1978-års höstinväsion noterades, 1 ex. Lilla Vallsjön, Sala k:n 2/1 (KE), 10 ex. Sänkmossen, Fagersta k:n 9/1 (HE), okänt antal Stormossen, Surahammars k:n 13/1 (SL), 15 ex. Svinskär, Hallstahammars k:n 14/1 (PE, SJ), 1 ex. Ångsö 14/1 (PM), 2 ex. Västerfärnebo 3/2 (EA), 7 ex. Stormossen, Surahammars k:n 11/2 (SL) och 1 ex. Gnien 18/2 (SL). Dessutom två höstfynd: 15 ex. Lindbo, Fagersta 11/1 (GN), 15 ex. Billerjön, Fagersta k:n 12/11 (RL).

STENKNÄCK (*Coccothraustes coccothraustes*). Ca. 60 iakttagelser på 15 lokaler, de flesta i Mälarenregionen. Ingen häckning är rapporterad. Utanför Mälarenområdet har rapporterats: 1 ex. Fagersta stad 17/1 (JH), 1 ex. Håkansböda, Nora k:n 3/6 (DA) och 1 ex. Västerfors 16/9 (RL).

Figur 9. Trastsångaren sjunger i Väringsens vassar. Arten förekommer nu årligen på flera lokaler i landskapet. Noterbart är den stora ansamlingen i Fröseshammarsviken 1979. Foto: Erik "Plur" Jansson

Kompletteringar till tidigare års fågelrapporter.

- 1972:
GRÄSPETT (*Picus canus*). 1 ex. Aspåsen, Hällefors k:n 24/11 (TC).
1973:
GRÄSPETT (*Picus canus*). 1 ex. Sikfors, Hällefors k:n 1/1 (LLi).
NAKTERGAL (*Luscinia luscinia*). 1 ex. Sångshyttan, Hällefors k:n (LLi).
FLODSÅNGARE (*Locustella fluviatilis*). 1 ex. Sikfors, Hällefors vid Midsommar-tid. (LLi).
1974:
NAKTERGAL (*Luscinia luscinia*). 1 ex. Ervalla, Lindesbergs k:n juli (O. Pettersson).
1975:
HÄRFÄGEL (*Upopa epops*). 1 ex. Hällefors samhälle 1/12 (TC).
1976:
SMADOPPING (*Tachybaptus ruficollis*). 1 ex. Grythyttvikens 5/9 (TC).
1977:
HÄRFÄGEL (*Upopa epops*). 1 ex. Hällefors kommun: Sävsjön i maj och Saxhyttan i juni (TC).
NAKTERGAL (*Luscinia luscinia*). 1 ex. Skatviken, Hällefors k:n (R. Abrahamsson).
1978:
BERGUV (*Bubo bubo*). Häckning ett par i landskapet.
JORDUGGLA (*Asio flammeus*). 1 ex. Slättermossen, Lindesbergs k:n (MA).
TRETÅIG HACKSPETT (*Picoides tridactylus*). Ett par Örbäck, Norbergs k:n 23/7 (TL).
NAKTERGAL (*Luscinia luscinia*). 1 ex. Kallmora by och 1 ex. Bålsjöverket, Norbergs k:n 7/6 (I.-Sjöström, BER).

— 0 0 0 —

STIGNATURER: AA Anders Andersson, AE Arne Eklöv, AGE Anders Geidemark, AK Anders Karlsson, AL Anders Lindell, ARA Anders Arnell, BER Bo Eriksson, BL Bernt Larsson, BW Björn Wennberg, CIC Carl-Ivan Carlsson, EA Erik Andersson, EJ Erik Jansson, EO Ernst Ohlsson, GN Göran Nilsson, GPE Göran Pettersson, HE Hans Eek, HER Harald Eriksson, HH Henry Hirsinmäki, HL Haldo Lif, HÅJ Håkan Johansson, HJ Holger Johansson, HLF Håkan Lernefalk, HOH Hans-Olof Hellkvist, IA Ingvar Andersson, I-M Inger-Mari Larsson, IÖ Inga Östervall, JH Jan Hellström, JHF Jan-Henrik Fallgren, JM Jan-Erik Malmstigen, JT Jan Timre, KE Kjell Eklund, KEM Kjell Ekenan, KI Kjell Ingeström, KK Karl-Gunnar Källbrink, Kle Kari Leppälampi, KAK Kjell-Ake Källbrink, LA Lars Asklund, LC Leif Carlsson, LD Lars Dahlberg, LJ Leif Johansson, LLI Lewin Lindberg, LM Leo Mäkinen, LS Lars Sohlen. LSo Lars Storm, MA Mats Andersson, MG Martin Green, ML Mikael Leppälampi, MS Mikael Sjöblom, DA Ola Almqvist, DAN Olle Andersson, OH Olof Haggström, OS Ove Sjöberg, PA Per Angeltam, PB Per Bernövall, PE Per Eriksson, PEK Peter Ekelund, PLU Peter Lundberg, PM Per Magnusson, RC Robert Carlsson, RL Raimo Laurila, RS Roger Sahlén, SE Sven-Olov Eriksson, SH Stig Holmstedt, SJ Stefan Johansson, SL Sören Larsson, SD Stig Öhman, TH Tony Haglund, TC Tomas Carlsson, TL Tommy Lennartsson, TS Thomas Skoglund, TSä Tom Sävström, UC Ulf Carlsson, UE Ulf Eriksson.